Podróże to styl życia

#travel &style

Mediolan i Lombardia

&active &relax &family &nature &food &culture

Bezdroża

ERGO HESTIA

Kup książkę

Spis treści

Poznaj i doświadcz! ▸ 2
Niezbędnik ▸ 6
Lombardia w pigułce ▸ 10

12 Oto Lombardia

Krajobrazy ▸ 14
Przyroda ▸ 18
Dzieje Lombardii i Mediolanu ▸ 20
Ludzie ▸ 28
Kultura ▸ 32
Kuchnia ▸ 36
Wydarzenia kulturalne ▸ 40

44 Mediolan

Mediolan – wczoraj i dziś ▸ 50
Piazza del Duomo ▸ 62
Piazza della Scala ▸ 74
Piazza Mercanti ▸ 78
Kompleks Ambrozjański ▸ 80
Z Via Torino na Piazza Affari ▸ 83
Castello Sforzesco i park Sempione ▸ 86
Śródmieście południowo-zachodnie ▸ 96
Śródmieście północno-wschodnie ▸ 106
Dzielnica uniwersytecka ▸ 116
Przedmieścia Mediolanu ▸ 120

Poleć książkę

Najważniejszy święty Lombardii ▸ 133

Arcydzieła Brery ▸ 134

Moda ze stolicy mody ▸ 136

Aperitivo – więcej niż drink ▸ 138

Kulinarne ciekawostki z Mediolanu ▸ 140

Przepis na *trippa alla milanese* ▸ 141

Chwila odpoczynku w Mediolanie ▸ 142

Mediolan dla najmłodszych ▸ 144

Zakupy – co i gdzie kupić? ▸ 146

Pod flagą krzyżowców i herbem Viscontich ▸ 148

150

Miasta Lombardii

Bergamo ▸ 156

Brescia ▸ 170

Cremona ▸ 182

Lodi ▸ 190

Mantua ▸ 192

Monza ▸ 204

Pawia ▸ 208

Sabbioneta ▸ 216

Vigevano ▸ 220

„Alla bergamasca", czyli co zjeść w Bergamo? ▸ 224

Przepis na *risotto alla milanese* ▸ 225

Crespi d'Adda – lombardzki „Księży Młyn" ▸ 226

„Tysiąc mil" w Brescii ▸ 228

Luksusowa ikra z Brescii ▸ 230

Lombardia w zawrotnym tempie ▸ 232

Oltrepò Pavese – lombardzka „Toskania" ▸ 234

Lombardzkie sery ▸ 236

„Białe złoto" znad Padu ▸ 238

Z miasta na narty lub trekking ▸ 240

242

Jeziora przedalpejskie

Jezioro Garda ▸ 248

Jezioro Iseo ▸ 274

Jezioro Como ▸ 282

Jezioro Lugano ▸ 302

Jezioro Varese ▸ 304

Jezioro Maggiore ▸ 306

Miejsca odosobnienia wśród skał ▸ 321

Rodzinne szaleństwa ▸ 322

Kolejka na Monte Baldo ▸ 324

Odnowa biologiczna nad Gardą ▸ 326

Sanktuaria podalpejskiej przyrody ▸ 328

Narty, trekking i rower w dolinie Valtellina ▸ 330

Bresaola i *bitto* ▸ 332

Bernina Express – niezapomniana podróż pociągiem ▸ 334

Alpy Retyckie i Park Narodowy Stelvio ▸ 336

Smak wysokich gór ▸ 342

LOMBARDIA PRAKTYCZNIE ▸ 344

Informator A–Z ▸ 346

Na miejscu ▸ 350

Atlas Mediolanu – nawigator ▸ 356–357

Indeks ▸ 358

Legenda ▸ 360

Kup książkę

Poleć książkę

Aperitivo – więcej niż drink

Jednym z przyjemniejszych włoskich zwyczajów o charakterze towarzysko-kulinarnym jest *aperitivo*, za którego stolicę uważa się właśnie Mediolan. Późnym popołudniem lub wczesnym wieczorem, już po pracy, wychodzi się ze znajomymi do baru, by porozmawiać, a także wypić drinka wzmagającego łaknienie przed głównym posiłkiem (stąd polska nazwa *aperitif* na drinki pite przed jedzeniem). Do takiego drinka najczęściej dostaje się kilka miseczek z przekąskami: oliwkami, orzeszkami, czipsami, czasem plasterki szynki i sera lub malutkie kanapeczki. Niektóre bary idą nawet o krok dalej i w cenie drinka mamy dostęp do bufetu w formie szwedzkiego stołu. Od lat na północy kraju najpopularniejszym drinkiem jest campari albo aperol spritz.

Nie jest to jednak współczesny zwyczaj, jego powstanie lokuje się już pod koniec XVIII w. Wtedy to kupiec z Turynu, Antonio Benedetto Carpano, opracował recepturę produkcji wermutu, czyli wina z dodatkiem korzennych przypraw oraz ziół (najczęściej piołun, szałwia, kolendra, goździki). Kolejnym trunkiem, który powstał już w następnym wieku było campari, mediolański likier wyprodukowany w 1860 r. przez firmę Davida Campariego. Aperol, który szybko zatriumfował na włoskich stołach, został natomiast stworzony w 1919 r. w Padwie przez Giuseppe Barberiego, który wykorzystał wyciąg z ziół, goryczkę oraz pomarańczę i uzyskał idealny słodko-gorzki smak.

Dziś by przygotować klasycznego „spritza", do campari i aperola należy dodać wino musujące Prosecco, wodę gazowaną, kostki lodu oraz plasterek pomarańczy. W 2010 r. została otwarta wyjątkowa Galeria Campari, poświęcona głównie reklamie firmy na przestrzeni półtora stulecia. Można tu obejrzeć świetne grafiki, rysunki i plakaty, a także spoty reklamowe.

Galeria Campari
- Viale A. Gramsci 161
- ticket.campari.com
- sb.–nd. 11.00–17.30
- 12 EUR

Kup książkę Poleć książkę

Bergamo

Jedno z najbardziej urokliwych włoskich miast, a tak naprawdę dwa miasta: górne i dolne – średniowieczna starówka i nowoczesne centrum. Większości turystów znane przede wszystkim z lotniska, traktowane jako „brama do Mediolanu". Tymczasem warto zatrzymać się tu na dłużej.

Bergamo (120 tys. mieszkańców) znajduje się ok. 40 km na północny wschód od Mediolanu, jest **stolicą prowincji** o tej samej nazwie. Leży u podnóża Alp, które wynurzają się tuż za nim, na północy, z płaskiej Doliny Padańskiej i stanowią wprost bajkowe tło. Jak wynika ze statystyk, jest drugim po Mediolanie najchętniej odwiedzanym przez turystów miastem Lombardii, czemu sprzyja również fakt, że działa tu **lotnisko** obsługujące wiele **tanich linii lotniczych**. Jeśli więc w drodze do Mediolanu zawitamy w Bergamo, choćby przejazdem, poświęćmy mu nieco uwagi.

Pierwszą osadę założyli w tym miejscu najprawdopodobniej **Celtowie** w IV w. p.n.e., a w I w. zajęli ją **Rzymianie**. W 575 r. stała się stolicą państwa **Longobardów**. W 1165 r. Bergamo dołączyło do Ligi Lombardzkiej. W 1295 r. weszło w skład posiadłości Viscontich, a w 1428 r. na kilkaset lat poddało się wpływom **Republiki Weneckiej**. Później dzieliło losy całej Lombardii, czyli zostało włączone do monarchii Habsburgów, a następnie do zjednoczonego **Królestwa Włoch**.

Do górnej części Bergamo najlepiej udać się pieszo Via Sant'Alessandro lub kolejką Funicolare Città Alta, której dolna stacja znajduje się przy Viale Vittorio Emanuele II; bilet 1,3 EUR.

Współczesne Bergamo to tak naprawdę dwa miasta: **Città Alta**, czyli Górne Miasto, otoczone murami historyczne centrum na wzgórzu, oraz **Città Bassa**, czyli Dolne Miasto, dawna osada ulokowana poniżej, która od przełomu XIX i XX w. rozwija się i zmienia w nowoczesny ośrodek miejski. Naszą wędrówkę rozpoczniemy od górnej części miasta.

GÓRNE MIASTO

Główny wjazd do **Górnego Miasta** – Città Alta – wiedzie przez **bramę Sant'Agostino**, zaś **brama San Giacomo** przeznaczona jest tylko dla ruchu pieszego. Wzdłuż murów biegnie ulica Viale delle Mura – przy odrobinie szczęścia może uda nam się znaleźć tutaj miejsce do zaparkowania. Na prawo od bramy znajduje się dawny XIII-wieczny **kościół Sant'Agostino** z freskami z XIV i XV w. Na jego wysokości zaczyna się Via Porta Dipinta, która prowadzi do Piazza Mercato delle Scarpe, gdzie w XIV-wiecznym budynku znajduje się górna stacja linowo-torowej **kolejki** (*funicolare*) łączącej Bergamo Alta i Bassa. Przejazd nią stanowi atrakcję samą w sobie.

Kup książkę Poleć książkę

Przy Via Porta Dipinta mieszczą się dwa kościoły: **San Michele al Pozzo Bianco** i **Sant'Andrea**. Pierwszy, dość niepozorny, stojący w ciągu zwartej zabudowy na niewielkim placyku o tej samej nazwie, wyróżnia się spośród sąsiednich kamienic dzwonnicą. Został ufundowany już w VIII w., później był wielokrotnie przebudowywany, po raz ostatni na początku XX w. Jego wnętrze zdobią freski powstałe w większości w XV w. W kaplicy po lewej stronie znajduje się szczególnie **cenne malowidło**, dzieło Lorenza Lotta z 1525 r. – *Sceny z życia NMP*. Druga świątynia powstała w latach 1837–47 i jest utrzymana w stylu neoklasycystycznym.

Liczba miejsc parkingowych w Górnym Mieście jest bardzo ograniczona, najlepiej zatem zostawić samochód w Dolnym Mieście na jednym z podziemnych parkingów.

Twierdza Rocca

Na wschodnim skraju starego miasta, na Wzgórzu św. Eufemii, stoi **twierdza Rocca**. Pierwsze umocnienie zbudowali w tym miejscu Rzymianie, natomiast budowa dzisiejszego założenia obronnego rozpoczęła się w 1331 r. Prace ukończył pięć lat później Azzone Visconti. Dziś mieści się tu odział **Muzeum Historycznego** poświęcony zjednoczeniu Włoch. Do korpusu twierdzy Rocca dobudowano istniejącą do dzisiaj okrągłą basztę, w której mieściła się tzw. szkoła bombardierów, czyli koszary artylerzystów. Przy twierdzy znajduje się **kościółek św. Eufemii**, który był najstarszą świątynią w mieście. Dzisiejszy obiekt to rekonstrukcja z ok. 1900 r. Zamek otacza Parco delle Rimembranze, czyli **park Wspomnień**.

Nieopodal twierdzy, przy Via Gombito, wznosi się 52-metrowa średniowieczna **wieża Torre Gombito**, z której roztacza się niesamowita panorama miasta – zdecydowanie warto wspiąć się po schodach na górę.

Muzeum Historyczne
- Piazzale Brigata Legnano
- www.museodellestorie.bergamo.it
- wt.–nd. 11.00–19.00
- 5 EUR, ulgowy 3 EUR

Torre Gombito
- wejście w punkcie informacji turystycznej na parterze
- dostępność wieży jest ograniczona, wstęp należy rezerwować z wyprzedzeniem

Do centrum starego Bergamo – na Piazza Vecchia i Piazza del Duomo – dostaniemy się, idąc Via Gombito spod wieży Torre Gombito.

Palazzo Nuovo

Palazzo Nuovo wznosi się w samym centrum Bergamo, które tworzą dwa połączone ze sobą place: Piazza Vecchia i Piazza del Duomo. Jest to charakterystyczny budynek z neoklasycystyczną elewacją z białego marmuru. Mieści się tu **Biblioteka Angelo Mai**, nazwana na cześć włoskiego kardynała, teologa i filologa, badacza starożytności żyjącego na przełomie XVIII i XIX w. Jest to jedna z najważniejszych bibliotek we Włoszech przechowująca dokumenty historyczne. Jej budowa ruszyła w 1604 r., ale ostatecznie została ukończona dopiero w 1958 r. Zaczątkiem zbiorów był księgozbiór kardynała Giuseppe Alessandra Furiettiego, liczący 1363 woluminy, przekazany bibliotece jako darowizna. Do dzisiaj biblioteka zgromadziła ok. 700 tys. tomów, 11 tys. tytułów czasopism, 2150 inkunabułów. Znajdują się tutaj także niezwykle cenne ryciny, autografy, manuskrypty i fotografie.

Kup książkę

Poleć książkę

▾ Kaplica Colleonich

Kup książkę

Palazzo della Ragione

Palazzo della Ragione jest usytuowany na wprost Palazzo Nuovo. W czasach istnienia średniowiecznej komuny miejskiej pałac był siedzibą administracji miasta. Jest to najstarszy ratusz we Włoszech. Budynek wzniesiono w XII w. Po pożarze w połowie XVI w. został przebudowany. Nosi cechy gotyku weneckiego. Na fasadzie umieszczony jest lew wenecki potwierdzający kilkuwiekową przynależność Bergamo do Republiki Weneckiej. Jego wnętrza zdobią liczne freski. Podobnie jak wiele włoskich ratuszy ma z trzech stron otwarty pierwszy poziom i wsparty jest jedynie na arkadach. Do budynku przylega **wieża Torre Civica**.

Torre Civica

- IV–X wt.–pt. 10.00–18.00 , sb., nd. do 19.00; XI–V wt.–pt. 9.30–13.00, 14.30–18.00, sb.–nd. 9.30–18.00
- 5 EUR, ulgowy 3 EUR

Perła renesansu

Z Piazza del Duomo do środka bazyliki wiedzie tzw. portal Czerwonych Lwów z portykiem autorstwa Giovanniego da Campione. Na prawo od niego znajduje się **kaplica Colleonich**, skrywająca nagrobek Bartolomea Colleoniego, włoskiego kondotiera pochodzącego ze znaczącej rodziny Colleoni. To arcydzieło renesansowej architektury i sztuki dekoracyjnej zaprojektował Giovanni Amadeo. Kaplica zachwyca przede wszystkim bogatym i wyszukanym detalem, ale najbardziej niezwykła jest tu **dekoracja ściany fasady**, która mimo że jest gładka, sprawia wrażenie, jakby tworzyły ją trójwymiarowe kostki.

Bazylika Santa Maria Maggiore

Bazylika Santa Maria Maggiore wznosi się przy Piazza del Duomo. Budowa świątyni rozpoczęła się w 1137 r. na miejscu wcześniejszej świątyni z VII w. Ok. 1200 r. prace przerwano z powodów finansowych, a kolejny etap ruszył dopiero w 1340 r. i trwał aż do lat 20. XVI w. Dekoracje wnętrz realizowano natomiast w XVI i XVII w.

Po prawej stronie świątyni stoi niewielkie **baptysterium** – ośmioboczny budynek datowany na 1340 r. Jest wzorowane na baptysterium we Florencji (oczywiście nie pod względem rozmiaru), choć wykorzystuje typowe dla gotyku lombardzkiego elementy dekoracyjne.

Bazylika Santa Maria Maggiore

- Piazza del Duomo
- www.fondazionemia.it/it/basilica
- pn.–pt. 10.30–12.30, 14.30–18.30, sb. 10.30–18.30, nd. 9.00–10.30, 13.30–18.30
- 5 EUR, ulgowy 2 EUR

Katedra Sant'Alessandro di Bergamo

Katedra Sant'Alessandro di Bergamo wznosi się po lewej stronie bazyliki, obok Palazzo della Ragione. Świątynia jest poświęcona **patronowi miasta**. Co ciekawe, od IX w. w mieście funkcjonowały dwa kościoły katedralne: św. Aleksandra, który stanął podobno w miejscu jego męczeńskiej śmierci, i św. Wincentego, który został wzniesiony w miejscu dzisiejszej katedry. W połowie XV w. rozpoczęła się jego

Miejscowa legenda mówi, że mieszkańcy Bergamo zaczęli wznosić bazylikę w podzięce dla Matki Boskiej za uchronienie ich miasta przed suszą i dżumą, które szalały po okolicy w 1133 r.

Poleć książkę

przebudowa, w wyniku której otrzymał dzisiejszy kształt. Kolejne remonty przeprowadzono pod koniec XVII w. i XIX w. W 1561 r. Wenecjanie zniszczyli katedrę św. Aleksandra i w jej miejscu postawili mury obronne, a w 1689 r. katedra św. Wincentego otrzymała wezwanie św. Aleksandra. W świątyni można obejrzeć kilka dzieł malarstwa XVIII-wiecznego. Pod prezbiterium znajduje się **krypta**, miejsce pochówku biskupów Bergamo.

Cittadella Viscontea

Cittadella Viscontea zlokalizowana jest w zachodniej części starówki. Twierdza powstała na polecenie Barnaby Viscontiego w 1385 r. Jego potomkowie urzędowali tutaj do 1428 r., kiedy miasto zostało zajęte przez Wenecję. Aby się tu dostać, należy z Piazza Vecchia udać się w kierunku północno-wschodnim Via Bartolomeo Colleoni. Po drodze miniemy karmelitański **kościół Sant'Agata del Carmine** z XIV–XV w. (w czasach napoleońskich zamieniony w więzienie).

Ulica Bartolomea Colleoniego (prowadząca do cytadeli Viscontich) to dobre miejsce na chwilę odpoczynku – ulicę wypełniają sklepy, w tym z lokalnymi produktami, oraz kawiarnie, restauracje i cukiernie.

Na Piazza della Cittadella, stanowiący dziedziniec twierdzy (dziś parking), wchodzimy przez **wieżę zegarową** (Torre della Campanella). W skrzydle cytadeli wyróżniającym się ostrołukowymi arkadami ma siedzibę **Muzeum Archeologiczne** (Civico Museo Archeologico) gromadzące przedmioty codziennego użytku od starożytności do średniowiecza. W sąsiednim budynku mieści się ciekawe **Muzeum Przyrodnicze** (Museo Civico di Scienze Naturali), w którym zobaczymy m.in. eksponaty z Afryki, Azji i Ameryki. Placówka obejmuje działy: paleontologia, zoologia, nauki o Ziemi i etnografia.

Wychodząc z Piazza della Cittadella zachodnią bramą, trafimy pod kwadratową wieżę Torre di Adalberto.

Muzeum Przyrodnicze i Muzeum Archeologiczne
- Piazza Cittadella 10
- www.museoscienzebergamo.it
- www.museoarcheologicobergamo.it
- wt.–pt. 9.00–13.00, 14.00–17.00, sb.–nd. 10.00–18.00 (poza sezonem godziny mogą być inne)
- 3 EUR (bilet łączony do obu placówek)

Na wzgórzu San Vigilio znajdują się kawiarnia i restauracja ze wspaniałymi tarasami widokowymi – to miejsca idealne na wypoczynek od zgiełku miasta.

Castello di San Vigilio

Castello di San Vigilio to dawna warownia Bergamo. Dzisiejsza budowla była w przeszłości wielokrotnie przebudowywana, ostania renowacja miała miejsce w 2004 r. Znajduje się na **wzgórzu San Vigilio**, które wznosi się nad miastem na wysokość 496 m n.p.m. Aby się tu dostać, należy z Piazza della Cittadella wyjść na rozległy Piazza Lorenzo Mascheroni, następnie Viale delle Mura iść w kierunku ronda. Jeśli zejdziemy z niego w lewo, znajdziemy się przed **bramą Sant'Alessandro**, przez którą mieszkańcy miasta mogli uciec w góry w razie zdobycia Città Alta przez nieprzyjaciela. Zaraz po prawej stronie znajduje się niewielki parking oraz wejście na **stację kolejki**, którą możemy dotrzeć na wzgórze San Vigilio, z którego roztacza się **niezapomniany widok** na miasto i dolinę Padu. Jeśli mamy w Bergamo tylko chwilę, to przede wszystkim warto udać się do tego punktu.

Kup książkę Poleć książkę

Autorzy przewodnika: Beata i Paweł Pomykalscy

Redaktor prowadzący: Maciej Żemojtel
Redakcja: Barbara Sikora, Nikoletta Kula

Redakcja techniczna: Miron Kokosiński
Skład i fotoedycja: Sabina Suchy
Opracowanie kartograficzne: Rafał Bletek, Magdalena Kroczak
Źródło pochodzenia danych kartograficznych: OpenStreetMap.org
Projekt okładki: Ewa Jarocka

Wszelkie prawa zastrzeżone. Nieautoryzowane rozpowszechnianie całości lub fragmentu niniejszej publikacji w jakiejkolwiek postaci jest zabronione. Wykonywanie kopii metodą kserograficzną, fotograficzną, a także kopiowanie książki na nośniku filmowym, magnetycznym lub innym powoduje naruszenie praw autorskich niniejszej publikacji.
Wszystkie znaki występujące w tekście są zastrzeżonymi znakami firmowymi bądź towarowymi ich właścicieli.
Autor oraz wydawca dołożyli wszelkich starań, by zawarte w tej książce informacje były kompletne i rzetelne. Nie biorą jednak żadnej odpowiedzialności ani za ich wykorzystanie, ani za związane z tym ewentualne naruszenie praw patentowych lub autorskich. Autor oraz wydawca nie ponoszą również żadnej odpowiedzialności za ewentualne szkody wynikłe z wykorzystania informacji zawartych w książce.

Helion S.A.
ul. Kościuszki 1c, 44–100 Gliwice
tel.: 32 2309863
e-mail: redakcja@bezdroza.pl
księgarnia internetowa: https://bezdroza.pl

Drogi Czytelniku!
Jeżeli chcesz ocenić tę książkę, zajrzyj pod adres:
https://bezdroza.pl/user/opinie/bemts1
Możesz tam wpisać swoje uwagi, spostrzeżenia, recenzję.

Wydanie I
ISBN: 978-83-283-6443-1
Copyright © Helion S.A., 2024

Kup książkę
Poleć książkę
Oceń książkę
Księgarnia internetowa
Lubię to! Nasza społeczność

Podróżowanie stało się dla wielu z nas synonimem stylu życia. Niezależnie od tego, kim jesteś, z kim i w jaki sposób najchętniej spędzasz wolny czas, w każdej części świata znajdziesz coś dla siebie. Sięgnij po przewodnik z serii travel&style i przekonaj się, jak różnorodne możliwości oferuje.

Jeśli jesteś amatorem lokalnych smaków, przyjrzyj się informacjom oznaczonym ikoną **travel&food**.

Jako rodzic małego dziecka, zwróć uwagę na strony opatrzone frazą **travel&family**.

Propozycje aktywnego spędzania czasu odnajdziesz w sekcji **travel&active**.

Bardziej spokojnego odpoczynku szukaj pod znakiem **travel&relax**.

Pasjonuje Cię życie i historia mieszkańców odwiedzanego regionu? Skup się na **travel&culture**.

Kochasz dziką przyrodę? Specjalnie dla Ciebie przygotowaliśmy atrakcje **travel&nature**.

Udanej podróży!

Mediolan i Lombardia

Region kontrastów, w którym wszystko do siebie pasuje. Obok wyznaczającego trendy, metropolitalnego Mediolanu ulokowały się mniejsze, lecz nie mniej ciekawe miasteczka. Współczesna architektura intrygująco współgra tu z zabytkami przeszłości. Północną flankę regionu stanowią majestatyczne Alpy, u podnóża których znajdują się wspaniałe jeziora. Lombardia to koło napędowe włoskiej gospodarki, ojczyzna skrzypiec i autostrad, mekka sztuki i światowej mody. Smakuje wybornym *risotto*, kremową gorgonzolą i aromatycznym *espresso*. Na długo nie pozwala o sobie zapomnieć.

ebook dostępny na ebookpoint

ISBN 978-83-283-6443-1

9 788328 364431

Cena: 69,90 zł

Bezdroża

Sprawdź najnowsze promocje:
http://bezdroza.pl/promocje
Przewodniki najchętniej czytane
http://bezdroza.pl/bestsellery
Zamów informator podróżniczy:
http://bezdroza.pl/newsletter

Księgarnia internetowa:
http://bezdroza.pl